

Posudek diplomové práce Jaroslavy Synáčové *Roztříštěný svět Enrique Lihna*

Na celé práci Jaroslavy Synáčové je zřejmá erudovanost v problematice, jíž se věnuje. Je třeba ocenit přehled v oblastech, které přesahují striktně literární problematiku, především pak ve filozofii. Dále je nepochybným kladem práce její jednotnost směřující k vytčenému cíli, jež plyne z autorčina zaujetí, soustředění i osobního nasazení. Samotný rozbor Lihnovy poezie je také pozoruhodný a evidentně promyšlený.

Nyní se věnujme některým připomínkám, či výhradám, jež se mohou stát předmětem diskuse u obhajoby.

Již z úvodního slova autorky plyne určitá míra její identifikace s obrazem světa, který je vlastní pojednávanému autorovi, řadě zmiňovaných teoretiků postmoderny i řadě mnoha jiných tvůrců. Tento obraz je velmi působivý, vyhraněný a často teoreticky i empiricky podložený, přesto však, domnívám se, je neoprávněně zobecňován, ba vnucován i těm, kteří se s ním na základě vlastních zkušeností a z toho plynoucích postojů neshodují. Některé postmoderní vize světa jsou především odrazem vyjatého individualismu kombinovaného s vnitřním izolacionismem, sklonem k nepřiměřenému a výběrovému abstrahování, případně v kombinaci s duševními sklony překračujícími v některých případech hranice normality.

Některé rysy, které uvádí jako příznačné pro postmoderní svět, byly naprosto stejně vnímány už v době moderny, např. zmiňovaný nadbytek (neužitečných, zbytečných) informací atd. (Psal o tom např. G. K. Chesterton už v první třetině minulého století.)

Na str. 14 se podle mého názoru dopouští autorka nepřipustného zjednodušení. V pojednání o sjednocujících principech minulosti mimo jiné tvrdí, že „romantici nacházeli smysl ve vášnivé lásce“. V této souvislosti autorka mluví dále o tom, že až po zmíněném období romantismu se objevují tzv. metanarace, velké projekty, a vypočítává je na str. 14. Ale podle teoretiků postmoderny byly těmito metapříběhy všechny pre-postmoderní koncepce světa, včetně náboženských systémů, je to ostatně potvrzeno hned na straně následující, parafrází Lyotarda.

Autorka na základě prací různých relevantních autorit vytváří komplexní obraz postmoderní doby, ale zcela opomíjí ideologická východiska jednotlivých autorů, jež stojí často v pozadí jejich soudů, z nichž také vyvozují často odlišné závěry. Konkrétně, velmi kritičtí byli k současnému stavu západní společnosti jak Bell, tak Adorno. Bell však kritizuje kapitalismus z pozic ryze konzervativních, Adorno naopak.

V části věnované postmodernismu v literatuře se mimo jiné objevuje bez komentáře Calvinův soud o tom, že psaní dlouhých románů je v rozporu s postmoderní dobou (str. 19). Přesto však jsou slavné, ba populární rozsáhlé romány Ecovy považovány pro postmoderní literaturu za naprosto příznačné.

Jako jeden z pozitivních a obecně akceptovaných rysů postmoderní doby autorka zmiňuje radikální pluralitu, to, že „žádný z těchto hlasů, světů není dominantní“ (str. 20). V této souvislosti se však stále častěji objevují námitky, že tu nejde o skutečné zrovnoprávnění, ale spíše o pokus o prosazení nového mocenského centra, jež by preferovalo, zvýhodňovalo ty dříve marginalizované.

Na str. 41 se při rozlišení strukturalismu a poststrukturalismu dopouští Synáčová jistého zjednodušení, když exponuje statický model strukturalistický. Mukařovský sám akcentoval dynamičnost, energetičnost jako základní vlastnost struktury. Už formalisté zdůrazňovali charakter jazyka jako živého organismu, jenž je v neustálém pohybu. Autorkou vyhrocená opozice může být tedy platná pouze ve vztahu ke strukturalismu francouzskému, nikoliv však ke strukturalismu obecně.

Na str. 32 v poznámce pod čarou autorka mluví o tom, v jaké souvislosti a v jakém smyslu bude používat pojem poutník. Už z její poznámky, myslím, plyne vědomí jistého rozporu. Na str. 37 pak mluví o tom, že poutník je odsouzen k věčnému bloudění. Poutník však nikdy nebloudí, poutník má prostě cíl, byť by byl sebevzdálenější, či sebenejasnější. Proto považuji toto použití pojmu za nešťastné.

Za problematické také považuji spojení mezi definovaným stavem postmoderního světa a postmoderností pojednávaného autora, či obecně autorů současné Latinské Ameriky. Celý postmoderní stav mysli je založen na přesycenosti a vyčerpanosti, plynoucí právě z této přesycenosti, a nevíře v pokrok (k čemu taky, v otravném nadbytku všeho), ale toto vše se myslím evidentně míjí s realitou naprosté většiny obyvatel Latinské Ameriky, stejně jako celého tzv. třetího světa. Tam je naopak a zcela logicky idea pokroku více než živá, je hnacím motorem, nadějí, stejně jako tomu bylo v Evropě století devatenáctého a počátku dvacátého. Postmoderní autor Latinské Ameriky, v souladu s tím, jak je tento termín exponován v první části diplomové práce, se mi tedy jeví do značné míry jako jistá anomálie míjející se s realitou vlastní kulturní oblasti. K tomu viz str. 31.

S předchozím souvisí i další pochybnost. Při dokladování výše zmíněného spojení v tvorbě pojednávaného autora probírá Synáčová jednotlivé formy „odcizení“, jež mají postmoderní charakter tvorby Lihna potvrzovat. Podle mého názoru je však toto spojení plně nosné pouze v části „Odcizen básnickému řemeslu“ (str. 57) a také na straně předchozí. Ve

všech ostatních částech charakteristika spíše odpovídá jakémusi bolestínskému romantickému titánství v kombinaci s podobně laděným typem existencialismu, ostatně tomu by také mnohem spíše odpovídal pojem „odcizení“. Pro postmoderní literaturu, jež vychází z pozic Synáčovou správně definovaných, je příznačná spíše distance, jistá zdrženlivost, střízlivost a s tím spjatá skutečná sebeironie.

Přes poměrně kultivovaný jazyk Jaroslavy Synáčové se v textu objevuje řada formulačních neobratností i překlepů (10, 19, 24, 33, 37, 43, 46 atd.). Práce by si bývala zasloužila pečlivější konečnou redakci.

Přes výše zmíněné připomínky doporučuji práci k přijetí.

V Chýni 8. září 2007

PhDr. Michal Fousek, Ph.D.